

terdnjavi enako mesto Kranj. Mislim, da ga ni popotnika, kateri ima čutljivo serce za naravske lepote, da bi tu stermenja in občudovanja ne obstal! Černi gotiški stolp velike cerkve se ravno iz srede mesta dviguje in kakor ponosen vladar gleda na-nj in na lepo okrajno. Sem od velike cerkve, verh stermega obrežja in ravno nad mestom stoji veliko poslopje, grad, v domačem jeziku sploh le tako, v nemškem pa „Kieselstein“ imenovano, ki že skoz več stoletij (sozidano leta 1262 od Henrika II. grofa ortenburškega) gleda iz stermega sedeža doli na mogočno Savo. Od grada doli se vidi druga cerkev, roženkranska, in v koncu mesta, ravno nad iztokom Kokre v Savo, tretja v „Pungratu“. — Kranj je, kakor sem že zgoraj rekel, silno staro mesto; verjetno je, da stari Santikum Rimljanov je bil sedanji Kranj. Zavarovan proti izhodu že po naravni legi na dveh straneh z derečim valovjem in stermimi obrežji je poznejše bil od starih vladarjev in vojvodov kranjske zemlje v stanovanje odbran. Tako je nek stanoval tu leta 989 Valtilo, drugi vojvoda kranjski; tudi poznejši spisi od leta 1011, 1021, 1112 pripovedujejo od tu stanovajočih vladarjev, ki so se mejni grofi imenovali. Leta 1140 je bil Engelbert IX. (eni pravijo III.) mejni grof kranjski, ki je umerl okoli leta 1143. Tako so bili še drugi: Henrik okoli leta 1200, Meinard okoli leta 1248 in 1849 itd., ki so tu svoj sedež imeli. Vse to nam svedoči, da je bil Kranj kdaj imenitno mesto.

Al še vedno smo takraj Kranja; hitimo toraj naprej. Na Gaštaji se združi z veliko cesto stranska škofjološka, pa farno vas Šmartno na levo pustivši nas pelje ona po dolgem klancu navzdol poleg znožja šmartenskega polja in smarjetne gore, ter na desno čez dolgi most, kterege prestopivši se znajdemo v predmestji Kranja „Podmestom“, od kodar peljata v mesto: stranska zlo sterma pot na desno memo roženkranske cerkve, velika cesta pa tudi dosti sterma na levo ali v mesto na desno, ali pa na levo proti Naklem.

Kranj pa ni le staro, ampak tudi prijazno mestice. Huda požara od leta 1668 in 1811 sta, akoravno po poti nesreče in žalosti, vendar brez dvombe k oliki mesta dosti pripomogla. Le od kokriške strani kaže Kranj še zmiraj neprijetno papovo nogo. — Velika cerkev nam kaže šego starih nemških ali gotiških stavb, in sedanji dekan, visokočastiti gosp. Kos, jo bodo v kratkem postavili v taki stan in umetni gotiški lišp, kakoršni se menda tudi zvonaj Kranjskega malokje vidi. Nove orglje in oltarji, v gotiški šegi izdelani, so nam porok tega. Druge dve cerkvi, kakor tudi kapelica na pokopališču, na katerem v prezgodnem grobu počiva naš neumerli pesnik Prešern, so manji in saj, kar je meni znano, brez posebnosti.

Prebivavci tega mesta so pridni in se pečajo s kupčijo in obertnijo. Belci in sita sta dva nar bogatejša zaslužka Kranjcov in Stražiščarjev; občenje te tergovine se more šteti na kakih 120.000 gold. na leto. Posebno živi so v Kranji pondeljki, ki so navadni teržni dnevi, in pa letni sejmi, kjer se po navadi neverjetno veliko ljudi snide; žitna kupčija je tu posebno velika in obilniša na drobno kot v Ljubljani. Je pa tudi lega tega mesta taka, kakor, razun Ljubljane, nobenega mesta na Kranjskem in vsa pripravna za ljudske sejme, ker tu sem peljejo ceste: od Ljubljane nam znana velika, kakor tudi stranska pod Šmarno goro in čez Smljednik, od Loke, od Kamnika, iz Koroškega skoz Kokro, od Ljubelja doli skozi Teržič, od Beljaka in Radoljce; pa še drugih stranskih potov je dosti. Da se tu, kakor v oserčji tako zlo obljudenega kraja, tudi znajde sedež raznih c. k. vradnij, mi menda ni treba navedovati. — Toliko sem povedal memogredé od Kranja in se pomudil enmalo dalje — pa saj se na poštnih postajah človek rad nekoliko oddahne, toraj tudi meni tega nihče zameril ne bo.

Prekoračili smo tedaj prvo pošto od Ljubljane v Kranj, podajmo se zdaj proti drugi: v Otok.

Po ravnem, precej odpertem polji nas pelja cesta od Kranja proti vasi „Naklo“, kamor se dospé v pičli uri. Vedno

nas spremlja še na desno tam rajda sivih gorá in visoki Storžec dviguje glavo pod oblake, kakor bi podperal nebeški obok; na levo nam prijazno kima iz precej visocega homca cerkev sv. Jošta, tam naprej gori pa se privije sem okrog iz selške doline Radgoška gora, ki nosi na temenu svojem znani velki gojzd Jelovico.

Kmali nad Naklom gori se loči velika cesta v dva stremena; desni pelje memo sv. Križa v Teržič in naprej čez Ljubelj, levi pa po dolini naprej skoz gornjo Gorensko in čez Koren v Beljak.

Ločimo se za ene trenutke na razpotji od ceste, po kateri smo se namenili potovati in podajmo se v 2 uri od tod oddaljeni Teržič. To mestice, ki leži ob reki Bistrici, je sicer kakor vsi fužinski kraji od hribov obdano, drugač pa je dosti lično in prijazno. Prebivavci so kaj pridni tergovci (odtod menda Teržič, teržiti) in obertniki, ki kupčujejo skoraj po celi Evropi. Jeklo, kose in druga železnina, usnje vsake baže, barvarije, pleteniški in čevljarski izdelki se izdelujejo tu z nar večjo marljivostjo, tako da se Teržič sme zastran raznih in obširnih fabrik prvo obertnijsko mesto na Kranjskem imenovati. Mestice je, kakor sem že povedal, tudi samo na sebi prav lično in prijazno. Imenitno zastran svoje obertnije že ob času Valvazorja je spadalo takrat, kar ga je bilo na levo ceste, v pol ure od tod oddaljeni podgrad stari „Gutenberg“ — ki pa že leži kakih 300 ali še več let v razvaljinah, desna stran pa je bila podložna teržiškemu gradu „Neuhaus“, ki stoji na homcu nad mestom in ki je bil poprejšne leta s fužinami vred nekoliko let posestvo slavnega maršala Radecki-ga, kateri gospod zastran svoje vljudnosti pri Teržičanih še zdaj živi v blagem spominu. Tudi tukajšna cerkev, delo novejših časov, je lepa, le enmalo preozka. (Dalje sledi.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Grada blejskega 12. febr. — Kogar skerbí, da bi ga ne vjeli in ne zaperli, beži in se skerbno skriva. Blizo mest ni ravno varno; dolgo časa se ne more prikrihati, le prehitro ga kdo ovoha. Posebno če pisma okrog gredó, marljivo po njem poprašujejo in ga po imenu in podobi popišejo, je treba se vmakniti in v kak samotni hrib se vkrasti. — Tako so menda tudi ptički letos naredili. Blizo Ljubljane je preveč zanj, premalo hrane in pregosta megla za vesele pevčice; še bolj so se pa bati jeli, ko niso le ljubljanski časniki tako silno po njih popraševali, temuč tudi dunajski „Volksfreund“ kranjskih ptičkov iskali. Kaj pač je bilo sirotam početi? V naše hribe in gore so jo pripihali in nam prav prijeten čas delajo. Ko je prvi sneg v adventu padel, so priletele cele trume bernož, sternadov šinkovcov; senice so po sili na oknih živeža stikovale, za vsakim germom je tašica skakljala, kalini so pa prav pridno jesenovo seme obirali. Celo zimo so nam zvesti ostali, in celó, kar se vsim čudno zdí, dvoje postovk je prezimilo v skali pod visokim blejskim gradom. Enmalo klaverno ste se deržale, ko je zima hujše prihajala, zapustile pa nas niste. Verh oreha sem ju vidil večkrat sedeti, kmalo je ena, kmalo druga zletela po nepremišljeno miško, ki jo je sonce iz luknice privabilo.

Bila je pa tudi zima pri nas taka, da niso imeli ptički vzroka nas zapustiti. V jeseni na sv. Katarine dan sem šopek cvetlečih jagod in pa svedercov (Frühlings-Enzian), kateri od 21. januarja spet cvetejo, pod skalo grada nabral; tudi kače so takrat še okrog se plazile in sončile. Padel je sicer majhen sneg perve dni decembra in na sv. Tomaža dan je mraz nar višjo stopnjo — 17° R. na prostem polji dosegel; topleje pa je bilo okrog jezera. Po jasnih nočéh so sledili lepi sončni dnevi, tako, da so stermine v treh dnéh kopne bile; vse mergolelo je po njih ptičkov. Led se je na jezeru trikrat napravil pa trikrat zginil. Pervi smo se ob novem letu, drugič 17. dan januarja dersati zamogli, na tretji led, 30. januarja si pa nismo upali. Popraševal sem

stare može, pa nobeden trikrat v eni zimi ledú na jezeru ne pomni, — vedó, da celo zimo prav nič ni zamerznilo, vedó, da so tudi križev teden s procesijo na jezero k Materi Božji po ledu šli, — al da bi se bil led napravil in zginil, se spet naredil in spet stajal in tako v tretje: kaj tacega tudi starčki pri 80 letih ne pomnijo. Mnogo cvetlic se je razsulo, in popje drevja nam, če tako ostane kakor danes (opoldne 21° gorkote po R.), še ta teden cvetje obeta. Lepi večkrat prav topli dnevi, tihi gojzde, prijetno germovje, mir pred pregostimi zanjkami in pred strahom kletke: vse to je ptičkom prijetno pribežališče, — nimajo družega posebnega sovražnika, kakor od stvarnika njim odločenega jastroba.

Še so tedaj ptički na Krajskem, toda modri begovčki so se po bolj varnih kotičih potaknili. Ne bi bil rad njih izdajavec; toraj nikar za moje ljubčke mrežarjem ne pravite! Lepo prosim.

....c

Iz Boštajna na Dol. 11. febr. —r— Redko prigodbo imam „Novicam“ povedati. Mesca oktobra lanskega leta je napravil France Mirbl precej veliko apnécoza apno žgati, ki se je potrebovalo za cesarske zidarije. Konec mesca novembra je bil apnjenik popolnoma sožgan. Preden pa je apničar živo oglje iz peči vzel, je pritisnil v adventu hud mraz, in oglje je ostalo pod žganim apnom v peči. Ko je gosp. J. Dermel, kateri je po pogodbi imel apno cesarskemu zidarstvu izročiti, 9. dan t. m. vse apno iz peči vzel, najde v nji še živo oglje, in berž vstane taka vročina, da vsi pričujoči so se čudili nad tem, da se je ogenj skozi cela dva mesca in 9 dní v peči ohranil.

Iz Ljubljane. Včeraj popoldne je bil pogreb visokočastitega in zavolj njegove izverstne vljudnosti mnogoljubljenega gospoda grofa Vuka Lichtenberga, c. k. komornika, odbranca krajskih deželnih stanov, bivšega predsednika c. k. kmetijske družbe, nekdanjega lastnika grajske šneperske, sedaj slapiške v Vipavi, ki je v 72. letu svoje starosti 13. t. m. za mertudom umrl.

Zalostne naznanjajo „Novice“ svojim bravcem smert verlega domoljuba, ker ravno on je bil, ki je v imenu krajske kmetijske družbe c. k. deželnemu poglavarstvu 4. marca 1842 prvo prošnjo predložil za dovoljenje njih izdajanja. Bil je rajni takrat predsednik kmetijske družbe, kateri je vodja bil od leta 1836 do 1849, tedaj skozi 12 let, in si marljivo prizadeval za pridružbe in blagor domovine svoje. — Bodi mu zemljica lahka!

Novičar iz raznih krajev.

Naj novejša cesarska postava od 7. t. m., veljavna zunaj lombarško-benečanskega kraljestva za vse dežele cesarstva, velevala, da po oklicu te postave izposojeni kovani dnar (klingende Münze) se ima, če si je upnik to izgovoril, v ravno tistem ali saj kakem drugem kovanem dnarji povračati in tudi obresti (činži) v takem dnarji odrajtovati; za vse druge plačila pa velja še postava od 2. junija leta 1848. Ta postava, s katero je en del ravno omenjene postave od leta 1848 preklican, razodeva zaupanje, da bi se dnarstvene razmere med kovanim in papirnatim dnarjem utegnile kmali poravnati in da je potem takem mir skoraj gotov, ker bi drugač ministerstvo dnarstva ne bilo moglo svetovati k ti postavi. — Sliši se, da ima postava zavolj dedne nasledbe (ali zavolj erbšine) zemljišnih posestnikov kmalo oklicana biti; nje namen je zabraniti razkosevanje zemljiš brez konca in kraja. So sicer tam pa tam postave zoper tako presilno razdeljevanje zemljiš, pa so večidel malo pomagale, in tako je prišlo, da so nekatere zemljiša v nekaterih deželah tako majhne (na Tiroljskem so kmetije po 30 gold. vrednosti), da ne more družina na njih živeti. Sliši se, da po ti novi postavi bo smel le en dednik (en erb), namreč naj starejši sin, dedovati (erbat) kmetijo, ako ni že oče pri življenju jo ka-

kemu drugemu svojih otrok namenil; naslednik kmetije bo imel dolžnost svojim sodednikom toliko plačati kakor je kmetija res vredna; ptuji dedniki smejo sicer kmetijo prodati, pa ne na kose razdeljeno, ampak celo. — C. k. ministerstvo nauka se namenja po vsih deželah cesarstva vpe-ljati šole za obertnike in rokodelce (Gewerbeschulen); v te šole bi hodili pomočniki (kseli) in pa učenci, pa nihče ne bo prisiljen; učili se bodo vsi nauki, kateri mladim rokodelcom tako rekoč glave bistrijo za vse znanosti, katere bodo potrebovali v svojem rokodelstvu; stroške za te šole bi imele plačevati ces. kase, kase srenj in družb. — Nova železnica iz Dunaja v Linc in iz Linca v Salzburg je dovoljena. Ker se bo med Salzburgom in Monakovem gotovo tudi kmalo napravila železna cesta, ne bo deleč iz gornje Austrije na Parsko. — Kolikor bolj se čas bliža, da se ima zbor v Parizu začeti, toliko bolj je napeta radovednost, kaj bo sklenil. Čudno je, da so angleški časniki zlo jenjali od zbora govoriti, še bolj čudno pa je to, da Palmerstonov časnik „Post“ je začel govoriti od odškodovanja Turčije zastran vojskinih stroškov, in da tudi tisti 30 let stari vojskine dolg, ki ga ima perzijanska vlada rusovski plačati, ima sedaj pobotan biti. Kolikor manj gotovege se pa zastran mirne sprave iz Angleškega sliši, toliko mirniši duh vladuje v Parizu; govori se od lastno-ročnih pisem, ki sta si jih rusovski in francoski car pisala; od cesarja Napoleona se pripoveduje, da je unidan rekel: „ako nam je resnično mar za mir, moramo rusovski vladi polajšati, ga z nami skleniti“. Sliši se, da bo rusovska vlada v pariškem zboru terjala primerje skozi 4 mesce. Od pruske vlade se sliši, da noče proti temu v pariški zbor stopiti, da bi se mogla zavezati, da bi potem z zaveznicami zoper Rusijo potegnili, ako bi se pariški zbor utegnil razdreti; in ker se ta vlada terdno tega vodila derži, bo gotovo overala sklepe frankobrodskega zaveznega zbora zastran avstrijskih predlogov. — Iz Krima pravijo novice od 27. januarja, da Rusi skor neprenehoma streljajo in da nobena ladija si ni še upala priti v luko sevastopoljsko.

Národna pesem.

Sanjala je Vojsava kraljica,
Verla ljuba kralja od Epira,
Po imenu Ive Kastriota,
Sanjala je, u sanji vidila:

Na čelu mu od krone znamenje,
Na roki pa od junaške sablje;
Čudila se epirska gospoda
Gledajoča po njemu znamenja.

Da pozoja *) je rodila zlega,
Krila so mu Epir pokrivala.
K Carigradu glava dopirala,
Ki je žive Turke požirala.

Mati čini veliko veselje,
Svoj'ga sinka pošlje na kerščenje,
Lepo mu je ime postavila,
Lepo ime Jure dete mlado.

Ko se tužna iz sna prebudila,
V telesu je dete zajokalo,
Solza mu je lice oblivala,
Ivanu je sanjo povedala.

Kadar pa je dete ponaraslo,
Vojsavo je nezgoda zadela;
Arbanijo Turki porobijo,
Od Ivana dačo zahtevajo

Ko je Ivan ljubico razumel,
Sanjo ji je lepo raztolmačil:
„Kar si ljuba u sanji vidila,
Da pozoja si mi porodila“,

In četiri u zastavo sine
Mati v černo bila oblečena,
Od žalosti lase razpletala,
Bela lica solzami močila.

„Boš rodila verlega junaka,
Kteri bode caru zlo nagajal;
Da pa s krili Epir je pokrival,
Bode naše varoval kraljestvo;“

Da je komu poslušati bilo,
Kako čvili Jure dete mlado?
Mater svojo z ročicama gerli,
Solze toči materi govori:

„Da je v tebi dete zaplakalo,
Gingavo bo nama odpeljano,
Za njim boš ti solze prelivala,
Ali se bo dete slobodilo.“

„Ostan' z Bogom mila mati moja!
Vidiš li me, vidim li te kadaj,
Zahvaljujem ti za belo mleko,
S kterim si me mati odpojila.“

Še ne mine nedeljica danov,
Rodila je Vojsava kraljica,
Lepo dete, poprej nevideno,
Znamenito poprej nerojeno.

Mati sina tužna kuševala,
Solze roneč mu je govorila:
„Pojdi z Bogom zlato dete moje,
Nepreverní svete vere svoje!“

*) Pozoj, z maj (lintvern).

(Dalje sledi.)